

Моніторинг російського інформаційного простору

29.05.2025-05.06.2025

I. Російський ВПК

1. Загальний стан ВПК

і. Серед мільйонів тендерів виявлено плани 11 ядерних військових баз РФ: сотні схем об'єктів¹

Журналісти-розслідувачі з Danwatch отримали доступ до відкритих тендерних документів РФ, у яких виявили плани 11 баз зберігання ядерної зброї. Серед мільйонів файлів знайдено сотні креслень стратегічних об'єктів, зокрема в місті Ясний (Оренбурзька область), що є потенційним місцем запуску міжконтинентальних ракет. Документи розкривають складну систему укріплень: три рівні електрозагород, протиповітряна оборона, підземні тунелі, приміщення для тренувань, відпочинку тощо, що активно будувались з 2009р.

Особливу увагу привертає участь європейських компаній, насамперед німецької Knauf. Через локальні фірми в Росії її продукція (зокрема будівельна суміш) постачалась для модернізації військових об'єктів, попри санкції. Наприклад, у 2022 році екатеринбурзька фірма отримала контракт на постачання продукції Knauf для 368-го полку в Ясному. Компанія Knauf заявляє, що діє в межах санкцій і не контролює кінцевих споживачів у РФ, однак присутність її бренду в оборонному будівництві свідчить про ефективне обходження обмежень через схеми «локалізації» та імпортозаміщення.

Експерти назвали витік "розвідувальним проривом", адже він надає детальну інформацію про найзахищеніші об'єкти РФ, що може вказати на вразливі місця. Дві бази у Ясному вже

¹ <https://unn.ua/ru/news/sredi-millionov-tenderov-obnaruzheni-plani-11-yadernikh-voennikh-baz-rf-sotni-skhem-planirovaniya-obektov>

перебувають у стані підвищеної бойової готовності, однак тепер можуть бути змушені до повної перебудови. Це ставить під сумнів ефективність російської системи секретності навіть у питанні ядерного стримування.

ii. Скільки нових літаків виробила Росія у 2025 році²

У 2025 році темпи виробництва бойової авіації в Росії залишаються низькими: станом на кінець травня Повітряно-космічні сили РФ отримали лише 8 нових літаків — чотири Су-35, два Су-34 та два Су-57. Це демонструє тенденцію до подальшого зниження темпів порівняно навіть із 2022–2024 роками, коли щороку випускалися лише 28–29 одиниць. Для порівняння, у піковому 2014 році РФ передала армії 101 літак, у 2022 році росіяни виробили 29 літаків, а у 2024 році - 28 одиниць.

iii. Збройні сили Росії отримають нові військово-транспортні літаки Іл-76МД-90А³

Постачання заплановано вже в 2025 році в межах державного оборонного замовлення. Цей літак є частиною ширшої програми імпортозаміщення та модернізації авіаційного парку РФ, про яку також згадувалось у контексті цивільного проєкту МС-21.

Машина є глибоко модернізованою версією радянського Іл-76: оснащена новими двигунами, вдосконаленим крилом, сучасною бортовою електронікою, має збільшену вантажопідйомність і дальність польоту.

iv. НАТО дала оцінку українській операції «Павутина»⁴

За оцінкою НАТО, внаслідок ударів було пошкоджено понад 40 літаків, з яких від 10 до 13 — знищені повністю. Серед них — бомбардувальники Ту-95, Ту-22М3, а також один літак А-50 раннього радіолокаційного виявлення, який належить до найбільш дефіцитних одиниць у складі ВКС РФ (ймовірно, лише 5 таких машин є на озброєнні).

² <https://www.unian.net/weapons/rossiyskie-samolety-ekspert-rasskazal-o-proizvodstve-rf-v-2025-godu-13021011.html>

³ <https://lenta.ru/news/2025/06/01/vooruzhennyye-sily-rossii-poluchat-novye-transportnye-samolety-il-76md-90a/>

⁴ <https://www.dw.com/ru/perelomnyj-moment-nato-dala-ocenku-ukrainskoj-operacii-pautina/a-72791410>

в. «Постріл у спину»: РФ звинувачує Сербію в постачанні боєприпасів Україні⁵

Російська Служба зовнішньої розвідки звинувачує сербські оборонні підприємства у прихованих поставках боєприпасів Україні попри публічний нейтралітет Белграда. За даними СВР, у схемах експорту використовуються фальшиві сертифікати кінцевого споживача, а також країни-посередники — Чехія, Польща, Болгарія та низка африканських держав.

Йдеться про сотні тисяч артилерійських снарядів і мільйони набоїв, які виробляють ключові компанії сербського ВПК, зокрема Prvi Partizan, Krusik, Sloboda, Zenitprom, SOFAG та інші. У РФ це назвали «спробою вистрілити в спину».

2. Підприємства ВПК

і. 29 травня в Санкт-Петербурзі спалахнула пожежа на заводі "Авангард", що є стратегічним підприємством оборонно-промислового комплексу РФ⁶

Завод "Авангард" — федеральний науково-виробничий центр, який виробляє мікроелектроніку, прилади, та елементи конструкцій для радіоелектронних систем. Його продукція використовується в комплексах ППО РФ, зокрема С-300 та "Тор", і завод має постійні контракти з Міноборони Росії.

3. Війна майбутнього

і. Велика Британія оголосила про створення військової структури — нового кіберкомандування⁷

Міністр оборони Джон Гілі підкреслив: у XXI столітті клавіатура може завдати не меншого удару по державі, ніж артилерія. Лише за останні два роки у Великій Британії зафіксували близько 90 тисяч

⁵ <https://focus.ua/voennye-novosti/708356-postavki-boepripasov-v-ukrainu-rf-obvinila-serbiyu-v-predatelstve>

⁶ <https://gordonua.com/news/localnews/v-sankt-peterburhe-horit-odin-iz-krupnejshikh-zavodov-javljajushchij-sja-stratehicheskim-obektom-rossijskoho-oboronproma-1743933.html>

⁷ <https://www.bbc.com/russian/articles/c5yqd4kypzdo>

кібератак, переважно з боку хакерських угруповань, пов'язаних із РФ і КНР.

Пріоритетом стане модернізація систем управління бойовими підрозділами із застосуванням штучного інтелекту, що має пришвидшити ухвалення рішень у бойових умовах. На ці цілі виділено 1 млрд фунтів із загального оборонного бюджету у 60 млрд.

ii. Ізраїль вперше показав бойове застосування лазерної системи Iron Beam проти дронів⁸

На оприлюдненому відео видно, як установка знищує крило БПЛА літакового типу, запущеного угрупованням "Хезболла". Із 2023 року таким чином було перехоплено понад 300 дронів.

Iron Beam використовує волоконний лазер потужністю ~100 кВт, здатний уражати цілі на дистанції до 10 км. Вартість одного "пострілу" — всього кілька доларів, що в рази дешевше за ракети ППО. Система позиціонується як ефективне рішення проти масованих дронівих атак — як економічно, так і оперативно.

4. Зброя, технології та інше

i. Російських IT-спеціалістів офіційно попередили про кримінальні ризики роботи на європейські оборонні компанії⁹

За словами першого заступника голови комітету Держдуми з інформаційної політики Антона Горелкіна, така діяльність без спецдозволу може кваліфікуватися як державна зрада або сприяння іноземним державам на шкоду безпеці РФ.

ii. Нова російська ракета класу «повітря-повітря» Р-37М з ядерною бойовою частиною¹⁰

⁸ https://t.me/bes_pilot/3655

⁹ <https://www.rzn.info/news/2025/5/28/rossijskih-ajtishnikov-predupredili-o-riskah-raboty-na-oboronnje-koncerny-evropy-318898.html>

¹⁰ https://t.me/news_engineering/14629

У поле зору зарубіжних видань російська зброя потрапила після виходу щорічної доповіді Пентагону «Оцінка світових загроз - 2025».

Нова ракета класу «повітря-повітря» може бути особливо корисна проти літаків-невидимок, таких як F-35. Її радіус вибуху і ширший електромагнітний імпульс ефективні проти таких цілей.

iii. «Рособоронэкспорт» вперше представив на міжнародному безпековому форумі нову російську систему боротьби з БПЛА — «Радескан-Антидрон», розроблену компанією Юмирс¹¹

Комплекс здатен виявляти цілі на відстані 4–6 км і подавляти їх на дистанції до 1,5 км. Система оснащена тепловізійною гіростабілізованою камерою для візуального супроводу цілей. Можливе створення єдиної оборонної мережі шляхом об'єднання кількох комплексів. «Радескан» може застосовуватись у стаціонарній або мобільній версії, що дозволяє гнучко інтегрувати його в різні формати оборонного планування.

II. Імпортозаміщення

1. Імпортозаміщення в електроніці

i. Прострочив імпортозаміщення електроніки для дронів - отримай штраф¹²

Мінпромторг вимагає від розробника процесорів НПЦ «Елвіс» штраф у розмірі 89 млн рублів, оскільки той прострочив розробку мікросхеми для дронів майже на 2,5 роки. А всього, за даними порталу держзакупівель, міністерство виставило штрафів на 96,9 млн рублів за кілька років, причому вартість самого контракту становить 137,5 млн рублів.

Виконання контракту, укладеного 24 грудня 2019 року, мало проходити в три етапи. На другому, який слід було завершити до 20 листопада 2022 року, потрібно було виготовити дослідні зразки мікросхем, а на третьому - провести їх попередні випробування. Цей етап слід було завершити до 20 жовтня 2023 року. Але звітні матеріали по ним не були здані навіть до 31 березня 2025 року.

¹¹ https://t.me/bes_pilot/3648

¹² https://t.me/bes_pilot/3614

НПЦ «Елвіс» повинен був розробити і освоїти виробництво аналога іноземної мікросхеми TDC-GPX, що виробляється німецькою компанією AMS. Вони використовуються при виробництві БПЛА, лідарів, VR- і AR-обладнання, різного промислового обладнання, роботів тощо. Виконуватися роботи за контрактом мали в рамках держпрограми з розвитку ОПК.

- ii. *«Северсталь» представила прототип відкритого програмного програмованого логічного контролера¹³*

Компанія представила контролер власної розробки на конференції «Цифрова індустрія промислової Росії» (ЦІПР-2025).

Програмний контролер – це один з ключових вузлів відкритої автоматизованої системи управління технологічними процесами, який дозволяє обробляти сигнали з датчиків і керувати виробничим процесом. Металургійна компанія збирається замінити контролери від німецької Siemens.

2. Імпортоміщення ПЗ

- i. *РЖД повністю перейде на російське програмне забезпечення до 2030 року¹⁴*

По всіх критичних системах перехід завершиться в 2027 році, повідомив заступник генерального директора компанії Євген Чаркін на конференції «Цифрова індустрія промислової Росії».

- ii. *Ростех і «1С» випробували російську ERP-систему «важкого класу»¹⁵*

Система повинна замінити іноземне ПЗ і підвищити ефективність робочих процесів в авіабудуванні та двигунобудуванні. Тестували платформу на базі підприємств ОАК, але в майбутньому її планують масштабувати на інші підприємства ОПК.

За словами директора з цифрової трансформації Ростеха Максима Валіна, зараз триває наповнення історичними даними

¹³ <https://t.me/prometallinfo/10924>

¹⁴ <https://t.me/finkrolik/157852>

¹⁵ https://t.me/mash_tech/4647

та навчання фахівців з експлуатації. У жовтні цього року ERP-платформа буде переведена в дослідно-промислову експлуатацію.

3. Імпортоміщення в авіації

- i. *Ростех працює над створенням лінійки літаків для транспортної авіації*¹⁶

Про це заявив перший заступник генерального директора Ростеха Володимир Артяков.

«Наші авіабудівники працюють над створенням цілої лінійки військово-транспортних літаків – нових літаків надважкого та легкого класу. Компетенції зі створення транспортних літаків традиційно зосереджені в ПАТ «Іл», де продовжують розвиток конструкторської школи Сергія Ільюшина», – сказав Артяков.

4. Імпортоміщення в інших галузях

- i. *Проект з імпортозаміщення базових станцій 4G провалився*¹⁷

ТОВ «Спектр», що належить «Ростеху», слідом за відмовою від створення базових станцій 5G зіткнулося із зупинкою фінансування розроблення вітчизняних станцій 4G, впливає зі звітності компанії за 2024 рік.

У 2021-2030 роках «Ростеху» і «Спектру» планувалося виділити 11,8 млрд рублів на створення імпортозаміщених станцій 4G/LTE. Однак в оновленому документі відсутні відомості про виділення нових коштів.

- ii. *Уряд РФ більш ніж удвічі скоротив витрати за «дорожньою картою» «Сучасні та перспективні мережі мобільного зв'язку»*¹⁸

У рамках програми уряд планував фінансувати створення російських базових станцій і технологій 5G.

¹⁶ <https://t.me/rostecru/9418>

¹⁷ <https://t.me/economica/10637>

¹⁸ https://t.me/Fin_Deep/45266

Як повідомляє «Коммерсант», сукупні витрати на проект до 2030 року скорочені з 46,5 до 20,3 млрд рублів, з яких тільки 18,2 млрд — «підтверджені фінансуванням». Витрати на розробку «критичних технологій створення обладнання для мереж зв'язку 5G Advanced/6G» вирішено зменшити в 10 разів — з 23 до 2,2 млрд рублів.

III. Машинобудування

1. Загальний огляд новин

- і. Мішустін відзначив зростання частки російських верстатів та інструментів на ринку до 30%¹⁹*

Прем'єр-міністр Михайло Мішустін заявив, що верстатобудівна галузь в Росії демонструє потужне зростання. За його словами, за п'ять років частка вітчизняних верстатів та інструментів на внутрішньому ринку збільшилася з 23% до 30%. На виставці «Металообробка-2025» він зазначив, що для досягнення цілей до 2030 року необхідно посилити масштабування виробництва і активніше залучати приватні інвестиції. Розвиток галузі, за словами прем'єра, сприяє промисловому і технологічному суверенітету країни.

2. Інвестиції в російське машинобудування

- і. ПОЕЗ «Ульяновськ» розвиває співпрацю з верстатобудівним кластером Пензи²⁰*

Прес-служба Портової особливої економічної зони «Ульяновськ» повідомила, що на 25-й виставці «Металообробка» було укладено угоду про співпрацю між верстатобудівним кластером «ПензаСтанкоМаш» і ульяновським промисловим кластером «Станкобудівник».

3. Співпраця РФ з іншими країнами у машинобудуванні

- і. Китайський бізнес підкочує станини²¹*

Китайська компанія Energy China обговорила з урядом Ленінградської області можливість будівництва заводу з випуску станин для верстатів. Проект може бути реалізований не раніше 2026 року, в разі ефективної координації та готової документації будівництво можливе за 18–24 місяці. Китайська сторона висловила готовність адаптуватися до російських норм і вкластися у виробництво. Ленінградська область, своєю

¹⁹ <https://www.interfax.ru/russia/1028291>

²⁰ https://73online.ru/r/poez_ulyanovsk_razvivaet_sotrudnichestvo_so_stankostroitelnyim_klasterom_penzy-150628

²¹ <https://www.kommersant.ru/doc/7774868>

чергою, пообіцяла підтримку при дотриманні всіх умов партнерства.

2. Нові розробки й машинобудівні заводи

- і. «ОАК-Ресурс» за підтримки ГК «Експанта» введе на ринок власні рішення для діагностики верстатів і моніторингу інженерних споруд²²*

ІТ-компанія «ОАК-Ресурс» і холдинг «Експанта» уклали стратегічну угоду про співпрацю. Мета — спільне просування і комерціалізація цифрових рішень для предиктивної діагностики обладнання та моніторингу інженерних конструкцій. «Експанта» допоможе з виведенням продуктів на ринок, включаючи стратегію, ціноутворення та канали продажів. Партнерство покликане заповнити дефіцит вітчизняних промислових ІТ-рішень після відходу західних вендорів.

- іі. Російський виробник лазерних рішень VPG LaserONE представив нові розробки²³*

Російська компанія VPG LaserONE (раніше НТО «ІРЕ-Полюс», входить до ГК Softline) представила ряд нових лазерних розробок, включаючи перший вітчизняний верстат лазерного розкрою потужністю 60 кВт, створений спільно з «Юнімаш». Серед новинок — ручна система зварювання, роботизовані комплекси, лазери для адитивних технологій і гідролазерне різання. Компанія також заявила про розробку лазера потужністю 100 кВт, який планують представити в 2026 році.

IV. Стратегічні матеріали

1. Метали

- і. «Роснефть» стала власником ключового в РФ родовища рідкісних металів Томтор, повідомляє Reuters з посиланням на дані єдиного державного реєстру юридичних осіб²⁴*

Томтор, розташований на північному заході Якутії, є флагманським проектом Росії для збільшення власного виробництва і зниження залежності від імпорту з Китаю рідкісноземельних металів, критично важливих для електроніки та оборони.

²² https://www.cnews.ru/news/line/2025-06-04_oak-resurs_pri_podderzhke

²³ https://www.cnews.ru/news/line/2025-06-04_rossijskij_proizvoditel

²⁴ https://t.me/Fin_Deep/44844

У листопаді минулого року президент РФ Володимир Путін розкритикував власників Томторського родовища через затримку в освоєнні «стратегічно важливого ресурсу», запропонувавши або прискорити інвестиції, або звернутися за допомогою до інших компаній чи держави.

Оператор родовища контролювався групою «Іст» бізнесмена Олександра Несіса, який до 2024 року був найбільшим акціонером виробника дорогоцінних металів «Поліметалл». Ще 9,1% належало самому «Поліметалу», який повністю вийшов з проєкту влітку 2024 року. Після зміни власника в квітні 2022 року, що послідувала за початком Москвою війни в Україні, проєкт контролював колишній менеджер «Несіса» Владислав Ресін.

- ii. *Прем'єр-міністр РФ Михайло Мішустін продовжив тимчасову заборону на вивезення з Росії відходів та брухту дорогоцінних металів*²⁵

Рішення дозволить збільшити завантаження вітчизняних афінажних підприємств.

- iii. *Російський експорт сталі до Туреччини відновлюється*²⁶

Внутрішнє споживання сталі в Туреччині протягом січня-березня скоротилося на 7,3% р/р, до 9,1 млн т. Виплавка сплаву в 1 кв. 2025 р. впала на 3,4% р/р, до 9,3 млн т.

На цьому тлі зростає його імпорт до Туреччини: + 4,6% р/р в 1 кв. 2025 р. (до 4,2 млн т). Витрати на імпорт досягли \$3 млрд (+4,2% р/р). Коефіцієнт покриття імпорту експортом знизився з 84,6% до 74,7%. Імпорт сталі за підсумками 2024 р. склав 17,4 млн т (+1,7% р/р). Найбільшим постачальником в 1 кв. 2025 р. стала Росія, яка збільшила продажі чорних металів до Туреччини на 59% – до 923,4 тис. т.

²⁵ <https://t.me/finkrolik/157546>

²⁶ <https://t.me/ceptalks/1757>

При цьому відновлення обсягів російського експорту окатишів відзначалося з 2024 р. (зростання в 4,5 раза р/р), в січ.-квіт. 2025 р. воно продовжилося (+12% р/р, 440 тис. т). У поточному році почалося відновлення експорту напівфабрикатів (сляб і квадратна заготовка) – після дворічного падіння в 1 кв. 2025 р. поставки до Туреччини зросли на 72% р/р, до 636 тис. т, а також готового сталевого прокату – після трирічного спаду в 1 кв. 2025 р. експорт зріс на 17% р/р, до 270 тис. Т.

iv. Суд у Москві розгляне позов титанового гіганта «ВСМПО-Авісми» до українського ГЗК на \$22,7 млн²⁷

Компанія вимагає стягнути з українського ТОВ «Демюринський гірничо-збагачувальний комбінат» (Дніпропетровська область).

Позов надійшов до суду 5 травня. Його підстави та інші подробиці поки не повідомляються. Суд зобов'язав позивача надати «облікові бухгалтерські дані про стан заборгованості відповідача на дату не менше 15 днів після прийняття позовної заяви до провадження», а відповідача – «письмовий мотивований відгук з контррозрахунком», «платіжні документи за розрахунками з позивачем» та інші документи. Попередні слухання призначено на 25 серпня.

2. Енергоносії

i. Розвіданих запасів нафти в РФ вистачить лише на 26 років видобутку, повідомив на урядовій годині в Державній думі в середу глава Мінприроди Олександр Козлов²⁸

За словами Козлова, якого цитує «РІА Новини», загальні запаси нафти в Росії оцінюються в 31 млрд тонн. Однак рентабельні з них тільки третина — 13 млрд тонн. Зараз нафтові компанії щорічно викачують з надр близько 500 млн тонн нафти.

²⁷ <https://1prime.ru/20250529/sud-858031626.html>

²⁸ https://t.me/Fin_Deep/44886

Крім розвіданих запасів, на території Росії знаходиться 95 млрд тонн «ресурсів нафти», сказав Козлов. «Але особливість у тому, що їх значна частина — важкодобувні», — уточнив міністр.

- ii. *Середня ціна російської нафти, розрахована для цілей оподаткування, за підсумками травня склала 4,195 рублів за барель²⁹*

Це є мінімальним показником з квітня 2023 року і на 38% нижче рівня, який використовувався при плануванні доходів бюджету на 2025 рік, показав розрахунок Reuters.

При обчисленні середньої ціни нафти для оподаткування, яка в податковому законодавстві іменується Юралс — аналогічно основній експортній марці російської сировини — використовується розрахунковий кошик із сорту Urals і більш дорогого ESPO Blend.

- iii. *Західні танкери знову почали перевозити російську нафту через падіння цін Urals нижче стелі G7 в \$60 за барель³⁰*

Це дозволило їм працювати в рамках санкцій, особливо після виходу з ринку тіньового флоту під тиском санкцій адміністрації Байдена. Зараз третина поставок Urals йде на західних судах — це максимум з кінця 2023 року.

- iv. *Видобуток вуглеводнів «Роснефти» в I кварталі склав 61,2 млн тн нафтового еквіваленту³¹*

Це на 8,1% нижче рівня I кварталу 2024 року, впливає зі звіту МСФЗ, пише ТАСС.

Видобуток рідких вуглеводнів у I кварталі склав 44,6 млн тн, що на 5,3% нижче I кварталу 2024 року. На динаміку показника вплинули аномальна погода в Центральній Росії

²⁹ https://t.me/Fin_Deep/45153

³⁰ https://t.me/Fin_Deep/45156

³¹ <https://t.me/finkrolik/157680>

та обмеження видобутку нафти відповідно до рішень Уряду РФ.

- v. *Турецька газета Нефес, посилаючись на Bloomberg, стверджує, що Газпром відмовився від проекту створення газового хаба в Туреччині*³²

За їхніми даними, Туреччина наполягала на статусі єдиного оператора з продажу російського газу, але Газпром не погодився.

Нагадаємо, що проект розглядався як альтернатива поставкам до Європи після зупинки «Північних потоків» і відмови України продовжувати транзитну угоду.

Якщо США зберуться викупити європейську частку в «Північних потоках», відновити їх і постачати газ спільно з РФ до Європи, то турецький хаб РФ, дійсно, не вигідний як єдина точка постачання.

- vi. *Росія прагне експортувати скраплений природний газ до Чилі*³³

Про це повідомили в російському посольстві в Чилі, передає газета «Известия».

- vii. *Експорт російського газу по «Турецькому потоку» до Європи зріс на 9,5%*³⁴

Росія в січні - травні збільшила експорт газу до Європи по трубопроводу «Турецький потік» майже на 9,5% в порівнянні з аналогічним періодом 2024 року, до 7,2 млрд м3, свідчать дані ENTSOG.

Транспортування по газопроводу «Турецький потік» до європейських країн у січні-травні зросло на 9,4% – до 7,19 млрд м3. У травні експорт російського газу до Європи за цим напрямком збільшився на 14% порівняно з квітнем і

³² <https://t.me/neftegazchannel/21337>

³³ <https://t.me/finkrolik/158001>

³⁴ <https://t.me/needleraw/14464>

знизився на 2% порівняно з травнем 2024 року - до 1,42 млрд м3. Середнє завантаження «Турецького потоку» в європейському напрямку в травні (45,9 млн м3 на добу) виявилось на 2% нижчим, ніж у травні 2024 року, і на 10% більшим порівняно з квітнем.

Газопровід «Турецький потік» на сьогодні залишається останнім активним маршрутом поставок російського газу в європейському напрямку після припинення транзиту через Україну.

viii. Ціни на російське вугілля в Азії впали до чотирирічного мінімуму³⁵

Попит на ключових для російських експортерів напрямках — у Китаї та Індії — падає через глобальне перевиробництво, нижчі ціни на власне вугілля та високі запаси палива на ТЕЦ і в портах.

ix. Кабмін затвердив комплекс антикризових заходів щодо вугільної промисловості, яка продовжує відчувати тиск на тлі санкційного режиму і падіння світових цін³⁶

Документ, підписаний прем'єр-міністром РФ Михайлом Мішустіним, передбачає як загальногалузеві заходи, так і цільову підтримку для компаній Кемеровської області — ключового регіону з видобутку вугілля в Росії.

Згідно з даними Росстату, у 2024 році вугільна галузь стала однією з двох з переважанням збиткових підприємств (53,3% проти 46,7% прибуткових), а сукупний фінансовий результат виявився негативним — мінус 112,6 млрд руб. З початку 2025 року ситуація погіршується: ціни на вугілля на світовому ринку знизилися більш ніж на 20%, а в порівнянні з піковими рівнями 2022 року — більш ніж утричі.

³⁵ https://t.me/Fin_Deep/45290

³⁶ https://t.me/Metals_Mining/19062

V. Обхід санкцій

1. Схеми обходу санкцій

- i. Російська «дочка» чесько-австрійської промислової групи Hennlich постачає імпорتنі комплектуючі підсанкційним заводам³⁷

Компанія виробляє технічні компоненти та промислові рішення для широкого спектру галузей. У Росії компанія працює через дочірнє підприємство ТОВ «Хеннліх», розташоване в Твері.

Компанія працювала з ВПК до 2022 р., але після початку повномасштабної війни співпраця дочки з оборонними заводами продовжилася. У той час як європейські власники компанії отримали дивіденди від російського філіалу, їхня фірма постачала імпорتنі компоненти щонайменше чотирьом підприємствам ВПК:

- «Іванівський завод важкого верстатобудування» — один з найбільших російських виробників верстатів для аерокосмічної та оборонної промисловості;
- ПАТ «ОДК-Сатурн» — найбільший виробник газотурбінних двигунів для російської авіації, з 2022 року перебуває під санкціями ЄС, США та Японії;
- АТ «Коломенський завод» — виробник дизельних двигунів для кораблів і підводних човнів, у грудні 2023 року включений до санкційного списку ЄС;
- ВАТ «Каменськ-Уральський металургійний завод», що виробляє напівфабрикати з алюмінієвих і магнієвих сплавів для авіаційної промисловості, перебуває під санкціями Великої Британії, ЄС і США.

- ii. Білоруська компанія "Белкарго" організувала поставки люксових брендів одягу до Росії в обхід санкцій³⁸

Білоруська логістична компанія «Белкарго» організувала постачання люксових брендів з Європи до Росії в обхід міжнародних санкцій, як з'ясували журналісти Білоруського розслідувального центру. Попри обмеження, введені США та

³⁷ <https://theins.ru/news/281762>

³⁸ <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bilorus-rosia-luksovi-tovary-sanktsii/33425479.html>

ЄС після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, брендовий одяг і аксесуари на кшталт Gucci, Dior та Louis Vuitton продовжують з'являтися в Росії. Компанія обіцяє клієнтам «доставку без цінових обмежень» — це свідчить про свідоме обходження санкцій.

За результатами журналістського експерименту, замовлення товарів на 6450 євро було оформлене з суттєвим заниженням вартості у митних документах — наприклад, куртка Balenciaga була оцінена лише у 4 долари. Таким чином імпортери уникають сплати належних мит і податків. У документах також зафіксовано схему доставки через Литву, де вартість розраховувалась лише на основі ваги, а не реальної ціни товарів, що дозволяє обходити європейські обмеження на експорт предметів розкоші.

Слідство встановило, що в ланцюзі постачань задіяна російська компанія «Паскальтрейд» та білоруське ТОВ «Експортторг», яке раніше фігурувало у справах про контрабанду санкційної електроніки. Пов'язане з ними оточення наближене до влади — зокрема, бізнесмен Олександр Зайцев, колишній помічник Віктора Лукашенка.

2. Розслідування схем

- i. В середині травня влада Німеччини ініціювала розслідування щодо 39-річного громадянина Казахстану, підозрюваного в постачанні до Росії дорогих автомобілів в порушення санкцій ЄС³⁹*

У ході справи було виявлено понад 700 випадків експорту автомобілів до країн, що межують з Росією, для подальшого перепродажу в РФ і Білорусь. Всі автомобілі підпадали під категорію «товарів розкоші» і, відповідно, були заборонені до поставок в РФ. Загальна вартість експортованих транспортних засобів оцінюється в €25 млн.

Крім того, були проведені обшуки, в результаті яких у обвинуваченого вилучили 21 автомобіль, мотоцикл, а також...

³⁹ <https://t.me/sanctionsrisk/3545>

незаконні лікарські препарати, допінгові речовини, електрошокер і голову крокодила охоронюваного виду.

Тепер звинувачення стосуються не тільки обходу експортного контролю, але також порушення законодавства про охорону дикої природи, закону про зброю та незаконного зберігання лікарських і допінгових засобів. Рішення у справі ще немає, розслідування триває.

3. Торгівля для обходу санкцій і попри них

- i. Москва передала іранській компанії Sahara Thunder не менше 1,8 тонни золотих злитків на загальну суму близько 104 мільйонів доларів в якості оплати за ударні безпілотники Shahed-136⁴⁰*

Про це повідомляє «Агентство» з посиланням на вашингтонську дослідницьку групу C4ADS, яка отримала доступ до контракту між сторонами. Згідно з оприлюдненою інформацією, в оформленій вручну формі, датованій 16 березня 2023 року, йдеться про поставку 1 788 402,2 грама золота за ціною 58,32 долара за грам. Документ був підписаний між іранським виробничим підприємством і особливою економічною зоною «Алабуга» в Татарстані, де здійснювалася збірка дронів. Крім того, в іншому договорі від 5 квітня 2023 року фігурує ще одна партія — 2 067 795,9 грама золота (понад дві тонни), також призначена для іранської сторони. Однак подробиці цієї поставки на даний момент залишаються невідомими.

Як зазначають аналітики C4ADS, використання золота дозволило обійти обмеження, пов'язані з фінансовими операціями в доларах США, які могли бути заблоковані або ускладнені санкціями американського Мінфіну. Крім того, розрахунки в дорогоцінних металах забезпечують підвищену анонімність учасників угоди. Втім, «Алабуга» оплачувала поставки не тільки золотом. У доповіді згадується випадок, коли російська сторона переказала кошти в дирхамах Об'єднаних Арабських Еміратів на рахунок у дубайському банку. Для цього використовувалися вільні економічні зони

⁴⁰ https://t.me/Fin_Deep/45125

ОАЕ, які забезпечують податкові преференції та спрощене переміщення капіталу.

C4ADS також припускає, що структури, які перебувають під санкціями, в тому числі іранські, могли вдаватися до розрахунків у криптовалютах. На це, на думку дослідників, вказує витік листування співробітників іншої іранської компанії — SAS, яка також перебуває під санкціями США. В одному з листів, що стосувався візиту президента Білорусі Олександра Лукашенка до Тегерана в березні 2023 року, представники SAS запропонували оплатити послуги аеропорту криптовалютою Tether.

ii. Росія заробляє на сировині для Європи більше, ніж ЄС витрачає на Україну — Bild⁴¹

У 2025 році РФ отримає від експорту енергоносіїв і сировини €233 млрд — і більше €20 млрд з них надійдуть з країн ЄС. Це більше, ніж вся військова допомога Україні від Євросоюзу, пише Bild.

Навіть після санкцій Європа продовжує закуповувати у Росії газ, нафту, вугілля та уран — у лютому таких покупок було на €2 млрд. Для порівняння: за той самий місяць «треті країни» заплатили Москві €640 млн.

Головні партнери — Китай, Індія і Туреччина. А гроші, як підкреслює Bild, йдуть на війну: Росія збільшує вкладення в армію і оборону.

VI. Нові санкційні пакети та регулювання

1. Судові рішення ЄС щодо санкцій

i. Суд ЄС відмовився зняти санкції з Альфа-банку⁴²

Суд ЄС залишив чинними санкції проти російського Альфа-банку, введені в 2023 році у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії в Україну.

⁴¹ https://t.me/Fin_Deep/45042

⁴² <https://frankmedia.ru/204574>

Альфа-банк просив суд виключити його з санкційного списку ЄС і скасувати серію рішень і регламентів Ради ЄС, прийнятих з лютого 2023 по березень 2024 року, в яких його ім'я фігурувало в додатках до списків осіб і організацій, чиї активи підлягають заморожуванню. Банк стверджував, що заходи порушують його право власності, свободу ведення бізнесу і не були належним чином мотивовані. Крім того, юристи Альфа-банку намагалися оскаржити окремі нормативні акти, на підставі яких були розширені критерії потрапляння до санкційних списків.

Суд відхилив усі аргументи банку про скасування обмежень, зазначивши, що він є системно значущою організацією і приносить доходи російському уряду. Крім того, суд відхилив вимогу оскаржити саму статтю, на підставі якої банк потрапив під обмеження. Санкції включають заморожування активів і заборону на угоди з банком в ЄС

2. Санкції Швейцарії

i. Швейцарія приєдналася до 17-го пакету санкцій ЄС проти Росії⁴³

З 3 червня Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань ввів в дію нові санкції в рамках 17-го пакету обмежень, прийнятих ЄС за війну Росії проти України. До списку потрапили 17 фізичних осіб і 58 компаній, яким заморожуються активи й забороняється надавати кошти. Для цих осіб введено заборону на в'їзд і транзит через Швейцарію. Санкції спрямовані перш за все проти підтримки російського військово-промислового комплексу.

Крім того, під обмеження потрапили 189 суден — головним чином танкерів з «тіньового флоту», які обходять обмеження на ціну російської нафти й перевозять військові вантажі. У торгівлі посилено заходи експортного контролю для 31 структури, включаючи іноземні компанії, а також розширено список товарів, що сприяють військовому посиленню Росії.

3. Санкції Швеції

i. Швеція з 1 липня посилює контроль за іноземними суднами в Балтійському морі⁴⁴

З 1 липня 2025 року в Швеції вводяться нові правила, спрямовані на боротьбу з «тіньовим флотом» Росії —

⁴³ <https://www.dw.com/ru/vojna-v-ukraine-svejcaria-obnovila-sankcionnye-spiski/a-72782618>

⁴⁴ <https://ru.krymr.com/a/news-shvetsiya-bor-ba-tenevoy-flot-rossii/33430385.html> ;
<https://www.europeaninterest.eu/sweden-increased-inspections-to-counter-russian-shadow-fleet-in-the-baltic-sea/>

мережею танкерів, що використовуються для обходу санкцій на експорт російської нафти.

Основні заходи включають обов'язкове надання інформації про страхове забезпечення суден, а перевірки торкнуться не тільки суден, що заходять в шведські порти, але і тих, що проходять через територіальні води й виключну економічну зону Швеції (до 200 морських миль від узбережжя).

Прем'єр-міністр Ульф Крістерссон відзначив зростання тривожних інцидентів у Балтійському морі, включаючи екологічні ризики та пошкодження підводної інфраструктури (енергетичних і телекомунікаційних кабелів), що вимагає посилення контролю та обміну інформацією з союзниками.